

Nefndasvið Alþingis
Helga E. Þórisdóttir nefndarritari
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík.

Alþingi
Erindi nr. Þ 128/864
komudagur 27.1.2003

LHG/012/9.6/HH/sig
24. janúar 2003

Efni : Umsögn vegna frumvarps til laga um almannavarnir o.fl., 464. mál.

Allsherjarnefnd Alþingis óskaði umsagnar Landhelgisgæslunnar um framangreint frumvarp með skilafresti til 20. þm. sem fékkst framlengdur til 24. þm.

Megin efni frumvarpsins varðar breytingar á lögum um almannavarnir, þar sem Almannaáráð og Almannaáráð ríkisins eru lögð niður og verkefni þeirra eru flutt til ríkislögreglustjóra. Einnig er í frumvarpinu gert ráð fyrir að sveitarfélögum sé heimilað að sameina almannaáráðanefndir, þó að svæðið nái yfir tvö eða fleiri lögsagnarumdæmi, þar sem tveir eða fleiri lögreglustjórar fara með stjórnina.

Lögin um almannavarnir eru nr. 94/1962. Efnislega eru lögin nær óbreytt frá byrjun. Það hefur ítrekað komið fram á fundum hjá Almannaáráði og hjá Almannaáráð ríkisins að tímabært sé að gera heildarendurskoðun á lögunum um almannavarnir. Skipa þarf nefnd, sem í eiga sæti aðilar sem hafa kunnáttu og reynslu í almannaáráðum. Við gerð nýrra laga er nauðsynlegt að færa áratuga reynslu af almannaáráðastarfsmi í lögin svo þau verði nútímalegri í eðli sínu. Gera þarf áhættumat og kanna alla aðra þætti sem máli geta skipt í almannaáráðakerfinu. Sýkla og eiturefnahernaður er vá sem rannsaka þarf sérstaklega.

Margt í nágildandi lögum um almannavarnir er gott og gilt. Reynslan af Almannaáráði hefur verið sérstaklega farsæl. Almannaáráð er skipað lykilmönnum í opinberri stjórnsýslu, sem sitja við sama borð eftir að stórslys eða náttúruhamfarir hefur borið að höndum. Í snjóflóðunum á Súðavík, 19. janúar 1995, og Flateyri, 26. október 1995, gegndi Almannaáráð lykilhlutverki og það var reyndar einnig í Heimaeyjargosinu fyrir 30 árum. Allar aðgerðir varðandi Skeiðarárhlaupið 5. nóvember 1996 báru glöggvitni um gott samstarf vísindamanna, Almannaáráðs og Almannaáráð ríkisins.

Lögreglan í landinu er aðeins einn hlekkur í þeim viðbúnaði sem fellur undir skipulag almannaáráðs og á umliðnum áratugum hefur aldrei komið upp vandamál né ágreiningur í samstarfi Almannaáráðs og lögreglustjóra, enda eru lagaákvæði afar skýr um valdsvið lögreglustjóra og Almannaáráðs innan starfsemi almannaáráðs.

Í gegnum tíðina hafa Almannaáráð ríkisins starfað mjög náið með öllum þeim aðilum sem hlutverki hafa að gegna innan skipulags almannaáráðs. Má þar nefna lögreglu, slökkvilið, heilbrigðisþjónustuna, Landhelgisgæsluna, björgunarsamtökin, Rauða krossinn og starfsmenn bæjarfélaga. Fulltrúar umræddra starfseininga eru oft kallaðir til samstarfs um skipulag æfinga og gerð einstakra áætlanna.

Með frumvarpinu er stefnt er að því að stytta boðleiðir á milli ríkislögreglustjóra og lögreglustjóra í héraði, en það hlýtur að eiga við um fleiri málaflokka, en sem snúa að almannavörnum. Auk þess má hafa hliðsjón af 5. gr. laganna um almannavarnir, sem kveða á um ábyrgð landlæknis innan starfsemi almannavarna.

Hvað viðkemur samhæfingahlutverkinu hefur ríkt um það full sátt og skilningur að það sé hlutverk Almannavarna ríkisins að fara með samhæfingu á landsvísu, ekki aðeins gagnvart lögreglu, heldur öllu því hjálparliði sem starfar innan skipulags almannavarna. Eitt megin hlutverk Almannavarna ríkisins í almannavarnaáðgerðum hefur einmitt verið að skipuleggja og samhæfa utanaðkomandi aðstoð við þau umdæmi / staði sem illa hafa orðið úti af völdum náttúruhamfara eða af annarri vá og hefur stofnunin að flestra mati staðið við það hlutverk sitt.

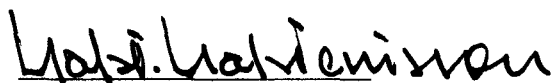
Í gegnum tíðina hefur megin styrkur stofnunarinnar Almannavarna ríkisins legið í sjálfstæði hennar og hlutleysi gagnvart aðilum innan neyðar- og öryggisþjónustunnar. Þannig hefur stofnunin ávallt leitast við að móta skipulag sitt á jafnréttisgrundvelli gagnvart þeim aðilum sem hlutverki hafa að gegna innan skipulags almannavarna og þá fyrst og fremst með hagsmuni þolenda að leiðarljósi. Þá skiptir ekki máli hvort um opinbera aðila eða sjálfboðaliða er að ræða. Samstarfssamningar þeir sem stofnunin hefur gert við samtök sjálfboðaliða s.s. Rauða krossinn og björgunarsamtökun hafa vakið athygli langt út fyrir landsteinanna. Spyrja má hvort sú breyting sem hér um ræðir leiði til þess að almenningur og samstarfsaðilar líti á almannavarnir sem hluta af löggæslunni í landinu og móti afstöðu sína til starfseminnar með hliðsjón af því.

Rétt er að undirstrika að skipan og starfsemi Almannavarnaráðs hefur í gegnum áratugina reynst mjög vel og ber vott um framsýni þeirra manna sem upphaflega mótuðu lögin um almannavarnir. Það að draga forystumenn mikilvægustu stofnana hins opinbera að einu og sama borðinu til að skipuleggja og samhæfa almannavarnaáðgerðir á landsvísu og stuðla að athugun á þeim hættuþáttum sem ógnað getur öryggi hins almenna borgara hefur sannað gildi sitt svo varla verður um það deilt.

Varðandi breytingar á l. mgr. 4. gr. um sameiningu almannavarnanefnda, sem nái þannig yfir tvö eða fleiri sveitafélög, er lagt til að kveða nánar á um reglur um valdsvið hvers lögreglustjóra eftir sameininguna.

Fyrir sjö árum var kannað hvort Almannavarnir ríkisins ætti heima sem deild hjá Landheglisgæslu Íslands. Niðurstaða þeirrar könnunar var að það þjónaði ekki hagsmunum almannavarna í landinu, betra væri að hafa litla sjálfstæða stofnun, en litla deild hjá stórrí stofnun. Hugsanlega eru þessar tillögur ekki sambærilegar.

Að sjálfsögðu er allt sem mælir með því að taka lögin um almannavarnir til endurskoðunar og færa inn í þau reynslu liðinna áratuga. Ekki er lagst gegn frumvarpinu

Hafsteinn Hafsteinsson
forstjóri